

Verklarende factoren onveilig gevoel in de woonbuurt

In deze notitie wordt met een verdiepende analyse beschreven welke factoren er samenhangen met het onveiligheidsgevoel in de woonbuurt. Voor wijken met een verstoorde veiligheidsbeleving geeft dit een verklaring: welke aspecten uit de Veiligheidsmonitor dragen het meest bij aan het gevoel van onveiligheid bij inwoners van deze wijk. Paragraaf 1 beschrijft eerst het model, de analyse volgt in de paragrafen 2 en 3.

1 Beschrijving model

Verstoorde veiligheidsbeleving

We werken in deze analyse vanuit het concept verstoorde veiligheidsbeleving. Het concept is op basis van internationale studies geïntroduceerd door Remco Spithoven als alternatieve benadering voor de aanpak van onveiligheidsgevoelens. De definitie van verstoorde veiligheid staat in onderstaande kader:

Verstoorde veiligheidsbeleving

“Een significant negatieve – en problematisch ervaren – veiligheidsbeleving van buurtbewoners, in vergelijking met dezelfde buurt op een eerder meetmoment en/of ten opzichte van gelijktijdige metingen van andere, vergelijkbare buurten.” (Spithoven, 2017)

Verklarende factoren

De vraag is waardoor een verstoorde of problematische veiligheidsbeleving wordt veroorzaakt. Het theoretisch model dat hieraan ten grondslag ligt wordt verder toegelicht in bijlage A. Praktisch gezien is voor deze analyse door middel van statistische analyse¹ verkend welke factoren bijdragen aan een onveilig gevoel in de buurt van inwoners. Specifiek is er gekeken naar de vraag ‘voelt u zich wel eens onveilig in uw eigen buurt’. Voor de factoren is gekeken welke andere vragen de kans vergroten dat iemand hier ‘ja’ (ik voel me wel eens onveilig in mijn eigen buurt) heeft geantwoord. Welke factoren van invloed zijn kan verschillen per wijk: in de ene wijk kan onveiligheidsgevoel vooral samenhangen met de vraag of iemand zelf veel verkeersoverlast ervaart, terwijl in een andere wijk het er meer van af hangt of iemand man of vrouw is. De lijst met geselecteerde factoren staat in tabel 1.

¹ Logistische Regressie model

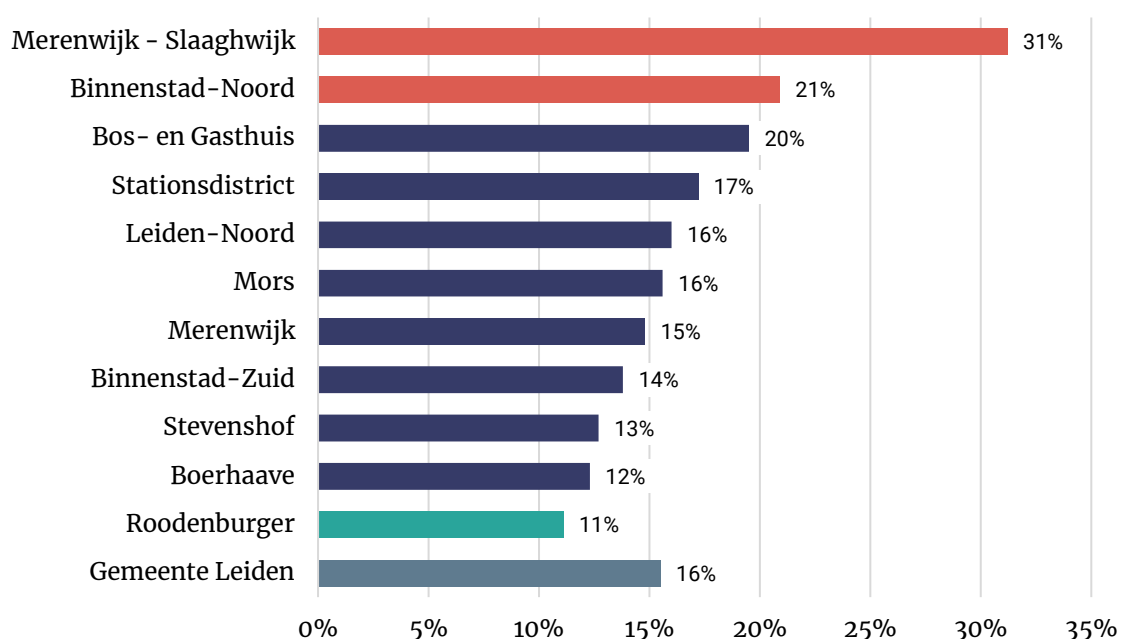
Tabel 1 - Selectie factoren voor analyse onveiligheidsgevoel in de buurt

Hoofdfactor	Vraag	Antwoorden
Persoonskenmerken	Geslacht	Man / Vrouw
	Leeftijd	4 categorieën, beginnend bij 15-29 en eindigend bij 60+
	Welvaart	3 categorieën, 1-20 percentiel, 21-60 percentiel en 61-100 percentiel
Kenmerken buurt	Fysieke kwaliteit (5 aspecten)	Schaalscore (0-10)
	Sociale cohesie (4 aspecten)	Schaalscore (0-10)
	Buurtontwikkeling	3 categorieën, achteruit, vooruit of gelijk gebleven
Buurtproblemen	Fysieke verloedering (4 vormen)	Ja, ervaart zelf veel overlast
	Verkeersoverlast (3 vormen)	Ja, ervaart zelf veel overlast
	Sociale overlast (7 vormen)	Ja, ervaart zelf veel overlast
	Milieuoverlast (3 vormen)	Ja, ervaart zelf veel overlast
Politiek/bestuurlijke oorzaken	Algemeen oordeel gemeente m.b.t. aanpak leefbaarheid en veiligheid	5-puntsschaal (zeer tevreden tot zeer ontevreden)
	Tevredenheid gemeentelijke handhavers in de buurt	5-puntsschaal (zeer tevreden tot zeer ontevreden)
	Algemeen oordeel functioneren politie in de buurt	5-puntsschaal (zeer tevreden tot zeer ontevreden)
	Tevredenheid zichtbaarheid politie in de buurt	5-puntsschaal (zeer tevreden tot zeer ontevreden)
Individueel psychologische oorzaken	Persoonlijke weerbaarheid (5 vormen)	Schaalscore (0-10)
	Persoonlijk slachtofferschap traditionele criminaliteit (11 delicten)	Ja, slachtoffer geworden in de afgelopen 12 maanden
	Persoonlijk slachtofferschap geweldsdelicten (3 delicten)	Ja, slachtoffer geworden in de afgelopen 12 maanden
	Persoonlijk slachtofferschap vermogensdelicten (7 delicten)	Ja, slachtoffer geworden in de afgelopen 12 maanden
	Persoonlijk slachtofferschap vernielingen (1 delict)	Ja, slachtoffer geworden in de afgelopen 12 maanden
	Persoonlijk slachtofferschap online criminaliteit (15 delicten)	Ja, slachtoffer geworden in de afgelopen 12 maanden
	Persoonlijk slachtofferschap discriminatie	Ja, gediscrimineerd in de afgelopen 12 maanden
	Preventie (4 maatregelen in gedrag)	Somscore (0-4)

2 Wijken met verstoorde veiligheidsbeleving

In Figuur 1 staat het onveiligheidsgevoel in de buurt weergegeven voor gemeente Leiden en de wijken. De wijk Binnenstad-Noord en de buurt Meerenwijk – Slaaghwijk zijn de enige gebieden met een significant hoger percentage inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt, en waar dus sprake is van verstoorde veiligheidsbeleving volgens de definitie. Daartegenover is Roodenburger de enige wijk waar inwoners zich significant minder onveilig voelen.

Figuur 1 - Onveiligheidsgevoel in de buurt (% wel eens onveilig)

3 Verklarende factoren per wijk

In deze paragraaf worden de uitkomsten van de factoranalyse per wijk beschreven, op volgorde van het hoogste naar het laagste percentage onveiligheidsgevoel in de buurt. Het is daarbij goed om in gedachten te houden dat alleen in Binnenstad-Noord en Merenwijk-Slaaghwijk er dus sprake is van een verstoord gevoel van veiligheid. De analyse geeft wel ook voor andere wijken weer wat inwoners een onveilig gevoel geeft.

Leesvoorbeeld bij tabel 2

1. De factor die het sterkst samenhangt met veiligheidsgevoel is sociale cohesie. Elk punt *lager* op de schaalscore, bestaande uit vier aspecten (de mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om', 'ik voel me thuis bij de mensen in de buurt', 'ik woon in een gezellige buurt waar mensen elkaar helpen' en 'de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks'), betekent een *toename* in de kans dat een bewoner zich wel eens onveilig voelt in de buurt. Hierdoor is de gemiddelde schaalscore voor sociale cohesie van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (4,2) significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (5,7).
2. De volgende factor is leeftijd. Jongere inwoners voelen zich vaker onveilig in de buurt dan oudere inwoners. Van de 15-29 jarigen voelt 50 procent zich wel eens onveilig in de buurt en 50 procent voelt zich niet onveilig. Onder inwoners van 60 jaar en ouder voelt 11,8 procent zich wel eens onveilig in de buurt, 88,2 procent voelt deze onveiligheidsgevoelens niet.

In de laatste kolom van de tabel staat het totale aantal respondenten vermeld waar de percentages op gebaseerd zijn. Hieruit is op te maken dat er in Merenwijk-Slaaghwijk dus 37 respondenten hebben geantwoord dat zij zelf veel sociale overlast ervaren, en 98 respondenten hebben geantwoord dat zij (bijna) geen sociale overlast ervaren.

De aantallen per categorielabel zijn in sommige gevallen te laag (onder de vijf). Dit betekent dat uitspraken over deze subgroepen indicatief zijn. Dit is de reden dat voor elke subgroep ook het aantal respondenten is vermeld.

Merenwijk-Slaaghwijk

In deze wijk is er sprake van een verstoord gevoel van onveiligheid in de buurt. Inwoners ervaren in deze wijk meer onveiligheidsgevoelens dan gemiddeld, drie op de tien inwoners (31%) voelt zich wel eens onveilig in de buurt. Inwoners van Merenwijk-Slaaghwijk hebben een grotere kans om zich onveilig te voelen in de eigen buurt wanneer zij...

- 1...de sociale cohesie in de buurt minder positief beoordelen;
- 2... jonger dan 30 jaar zijn;
- 3...veel sociale overlast ervaren;
- 4... vrouw zijn;
- 5... Slachtoffer zijn geworden van geweldsdelicten.

De factor die het sterkst samenhangt met het onveiligheidsgevoel in Merenwijk-Slaaghwijk is sociale cohesie. Elk punt *lager* op de schaalscore, bestaande uit vier aspecten (o.a. de behulpzaamheid van burens onderling), betekent een *toename* in de kans dat een bewoner zich wel eens onveilig voelt in de buurt. Hierdoor is de gemiddelde schaalscore voor sociale cohesie van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (4,2) significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (5,7).

De volgende factor is leeftijd. De onveiligheidsgevoelens van bewoners in deze wijk nemen af met leeftijd. Van de 15-29 jarigen voelt 50 procent zich wel eens onveilig in de buurt en 50 procent voelt zich niet onveilig. Onder inwoners van 60 jaar en ouder voelt 12 procent zich wel eens onveilig in de buurt, 88 procent voelt zich niet onveilig in de buurt.

De derde factor die bepalend is voor het onveiligheidsgevoel in de buurt is sociale overlast. Van de wijkbewoners die (bijna) geen sociale overlast ervaren, voelt 19 procent zich wel eens onveilig in de buurt (en geeft 81% aan dat dit niet het geval is). Voor bewoners die wel veel sociale overlast ervaren, ligt de mate van ervaren onveiligheidsgevoelens significant hoger (afgerond 60% wel onveilig en 40% niet onveilig).

Als vierde is geslacht van invloed op de mate waarin de inwoners van Merenwijk-Slaaghwijk zich wel eens onveilig voelen. Vrouwen voelen zich vaker onveilig dan mannen, 41 procent van de vrouwen voelt zich wel eens onveilig in de buurt, ten opzichte van 18 procent van de mannen.

Als laatste spelen geweldsdelicten een rol. Inwoners uit de wijk Merenwijk-Slaaghwijk die een geweldsdelict hebben meegemaakt voelen zich vaker onveilig dan inwoners die geen geweldsdelict hebben meegemaakt. Acht op de tien personen die in het afgelopen jaar slachtoffer zijn geworden van een geweldsdelict voelen zich wel eens onveilig, van de personen die geen slachtoffer zijn geworden is dit drie op de tien (29%).

Tabel 2 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel in de buurt in Merenwijk-Slaaghwijk

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale cohesie	Schaalscore (0-10)	5,7	4,2	135
2. Leeftijd	15-29 jaar	50,0%	50,0%	38
	30-44 jaar	62,5%	37,5%	32
	45-59 jaar	80,6%	19,4%	31
	60 jaar en ouder	88,2%	11,8%	34
3. Sociale overlast	(bijna) geen overlast	80,6%	19,4%	98
	Zelf veel overlast	40,5%	59,5%	37
4. Geslacht	Man	82,3%	17,7%	62
	Vrouw	58,9%	41,1%	73
5. Geweldsdelicten	Geen slachtoffer	71,5%	28,5%	130
	Wel slachtoffer	20,0%	80,0%	5

Binnenstad-Noord

In Binnenstad-Noord is er sprake van een verstoord gevoel van onveiligheid in de buurt. Inwoners ervaren in deze wijk meer onveiligheidsgevoelens dan gemiddeld, twee op de tien inwoners (21%) voelt zich wel eens onveilig in de buurt. Inwoners van Binnenstad-Noord hebben een grotere kans om zich onveilig te voelen in de eigen buurt wanneer zij...

- 1... veel sociale overlast ervaren;
- 2... Slachtoffer zijn geworden van vernielingen;
- 3... vrouw zijn;

De factor die het sterkst samenhangt met veiligheidsgevoel in Binnenstad-Noord is sociale overlast. Inwoners die zelf veel overlast van één of meerdere vormen van sociale overlast ervaren hebben een grotere kans dat zij zich onveilig voelen in de buurt (49% wel eens onveilig, 51% niet onveilig) in vergelijking met inwoners die zelf niet veel sociale overlast ervaren (13% wel eens onveilig, 87% niet onveilig).

De volgende factor die van invloed is op het onveiligheidsgevoel in de buurt is vernieling. De helft van de bewoners die slachtoffer zijn geworden van vernieling voelt zich wel eens onveilig in de buurt, van de inwoners die geen slachtoffer zijn geworden is dit 18 procent.

Als laatste speelt het geslacht van de inwoners een rol. Vrouwen voelen zich vaker onveilig in de buurt dan mannen. Drie op de tien vrouwen voelen zich wel eens onveilig in de buurt, van de mannen is dit één op de tien.

Tabel 3 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Binnenstad-Noord

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale overlast	(bijna) geen overlast	86,6%	13,4%	322
	Zelf veel overlast	51,1%	48,9%	92
2. Vernieling	Geen slachtoffer	82,3%	17,7%	368
	Wel slachtoffer	50,0%	50,0%	46
3. Geslacht	Man	88,3%	11,7%	196
	Vrouw	70,2%	29,8%	218

Bos- en Gasthuis

In Bos- en Gasthuis voelt 20 procent zich wel eens onveilig in de buurt. De sociale cohesie in de wijk het sterkst samen met de onveiligheidsgevoelens in de buurt. Inwoners die lagere schaalscore hebben op de factor sociale cohesie hebben ook een grotere kans zich onveiliger te voelen in de buurt. De gemiddelde schaalscore voor sociale cohesie van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (4,7) significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (6,3).

Slachtofferschap van traditionele criminaliteit heeft ook invloed op de mate waarin inwoners zich wel eens onveilig voelen in de buurt. Inwoners die in het afgelopen jaar slachtoffer zijn geworden van traditionele criminaliteit voelen zich vaker onveilig (38%) dan inwoners die geen slachtoffer zijn geworden (13%).

Als laatste speelt de ervaren verkeersoverlast een rol in het onveiligheidsgevoel in de buurt. Inwoners die veel verkeersoverlast ervaren, ervaren ook een hoger onveiligheidsgevoel. Een derde (33%) voelt zich wel eens onveilig in de buurt, ten opzichte van één op de negen inwoners (12%) die (bijna) geen overlast ervaren.

Tabel 4 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Bos- en Gasthuis

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale cohesie	Schaalscore (0-10)	6,3	4,7	232
2. Traditionele criminaliteit	Geen slachtoffer	87,0%	13,0%	185
	Wel slachtoffer	61,7%	38,3%	47
3. Verkeersoverlast	(bijna) geen overlast	88,3%	11,7%	162
	Zelf veel overlast	67,1%	32,9%	70

Stationsdistrict

In Stationsdistrict een op de zes (17%) zich wel eens onveilig in de buurt. Het ervaren van sociale overlast in de buurt is in Stationsdistrict het meest bepalend voor het onveiligheidsgevoel in de buurt. Inwoners die veel sociale overlast ervaren, voelen zich ook onveiliger in de buurt. De helft van deze personen voelt zich wel eens onveilig (52%), van de inwoners die geen overlast ervaren voelt 9 procent zich wel eens onveilig.

Sociale cohesie is als tweede aspect van invloed op het onveiligheidsgevoel. Inwoners die lagere schaalscore hebben op de factor sociale cohesie hebben ook een grotere kans zich onveiliger te voelen in de buurt. De gemiddelde schaalscore voor sociale cohesie van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (4,7) is significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (6,3).

Slachtofferschap van online criminaliteit speelt in het Stationsdistrict ook een rol in de onveiligheidsgevoelens in de buurt. Een derde van de inwoners die het afgelopen jaar slachtoffer zijn geworden van online criminaliteit voelen zich wel eens onveilig in de buurt, van de inwoners die geen slachtoffer zijn geworden van online criminaliteit is dat 13 procent.

Als laatste is de tevredenheid over de zichtbaarheid van de politie in de buurt bepalend voor het onveiligheidsgevoel in de buurt. Inwoners die zeer tevreden zijn over de zichtbaarheid van de politie in de buurt, hebben ook een grotere kans zich onveilig te voelen in de buurt, dan inwoners die hier in mindere mate tevreden over zijn.

Tabel 5 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Stationsdistrict

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale overlast	(bijna) geen overlast	91,0%	9,0%	134
	Zelf veel overlast	48,4%	51,6%	31
2. Sociale cohesie	Schaalscore (0-10)	6,3	4,7	165
3. Online criminaliteit	Geen slachtoffer	86,7%	13,3%	135
	Wel slachtoffer	66,7%	33,3%	30
4. Tevredenheid zichtbaarheid politie in de buurt	Zeer tevreden	55,0%	45,0%	20
	Tevreden	85,3%	14,7%	68
	Niet tevreden en niet ontevreden	87,8%	12,2%	49
	Ontevreden	85,7%	14,3%	14
	Zeer ontevreden	100,0%	0,0%	3*

* aantal te laag om betrouwbare uitspraken over te doen, de uitkomst is indicatief

Leiden-Noord

In Leiden-Noord voelt een op de zes van de inwoners zich wel eens onveilig in de buurt (16%). In deze wijk hangt het ervaren van sociale overlast in de buurt het sterkst samen met het gevoel van onveiligheid in de buurt. Ruim de helft van de inwoners die zelf veel overlast ervaren voelen zich wel eens onveilig in de buurt (55%), voor inwoners die geen sociale overlast ervaren geldt dit voor 7 procent.

Vrouwen voelen zich vaker onveilig in de buurt dan mannen. Bijna een kwart (23%) van de vrouwen voelt zich wel eens onveilig in de buurt, van de mannen is dit 9 procent.

Sociale cohesie is als derde aspect van invloed op het onveiligheidsgevoel. Inwoners die lagere schaalscore hebben op de factor sociale cohesie hebben ook een grotere kans zich onveiliger te voelen in de buurt. De gemiddelde schaalscore voor sociale cohesie van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (5,1) is significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (6,4).

Als laatste is slachtofferschap van geweldsdelicten bepalend of inwoners zich wel eens onveilig voelen in de buurt. Bijna de helft van de inwoners (46%) die het afgelopen jaar slachtoffer is geworden van een geweldsdelict voelt zich wel eens onveilig in de buurt, ten opzichte van 14 procent van de inwoners die geen slachtoffer zijn geworden.

Tabel 6 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Leiden-Noord

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale overlast	(bijna) geen overlast	92,7%	7,3%	179
	Zelf veel overlast	44,7%	55,3%	38
2. Geslacht	Man	91,2%	8,8%	113
	Vrouw	76,9%	23,1%	104
3. Sociale cohesie	Schaalscore (0-10)	6,4	5,1	217
4. Gewelddelicten	Geen slachtoffer	86,3%	13,7%	204
	Wel slachtoffer	53,8%	46,2%	13

Mors

In de wijk Mors voelt 16 procent zich wel eens onveilig in de buurt. Gewelddelicten zijn het meest bepalend voor het gevoel van onveiligheid in de buurt. Honderd procent van de inwoners die het afgelopen jaar slachtoffer is geworden van een gewelddelict voelt zich wel eens onveilig in de buurt, ten opzichte van 12 procent die geen slachtoffer is geworden.

Het ervaren van sociale overlast in de buurt is de tweede factor die een rol speelt in het ervaren van onveiligheidsgevoelens in de buurt. Twee vijfde (43%) van de inwoners die zelf veel overlast ervaren, voelen zich wel eens onveilig in de buurt, tegenover 9 procent van de inwoners die geen overlast ervaren.

Vervolgens is de factor persoonlijke weerbaarheid van invloed. Elke punt lager op de schaalscore betekent een toename van de kans dat een bewoner zich wel eens onveilig voelt in de buurt. Hierdoor is de gemiddelde schaalscore persoonlijke weerbaarheid van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (5,6) significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (6,5).

Als laatste speelt de tevredenheid met de zichtbaarheid van de politie in de buurt een rol. Inwoners die zeer ontevreden zijn met de zichtbaarheid van de politie in de buurt voelen zich het vaakst onveilig in de buurt, ruim de helft voelt zich wel eens onveilig.

Tabel 7 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Mors

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Gewelddelicten	Geen slachtoffer	88,0%	12,0%	200
	Wel slachtoffer	0,0%	100,0%	8
2. Sociale overlast	(bijna) geen overlast	90,6%	9,4%	171
	Zelf veel overlast	56,8%	43,2%	37
3. Weerbaarheid	Schaalscore (0-10)	6,5	5,6	208
4. Tevredenheid zichtbaarheid politie in de buurt	Zeer tevreden	75,0%	25,0%	8
	Tevreden	87,9%	12,1%	66
	Niet tevreden en niet ontevreden	86,3%	13,7%	73
	Ontevreden	75,9%	24,1%	29
	Zeer ontevreden	44,4%	55,6%	9

Merenwijk

In de wijk Merenwijk voelt 15 procent van de inwoners zich wel eens onveilig in de buurt. De sociale cohesie is het meest bepalend voor het onveiligheidsgevoel in de buurt.

Inwoners die lagere schaalscore hebben op de factor sociale cohesie hebben ook een grotere kans zich onveiliger te voelen in de buurt. De gemiddelde schaalscore voor sociale cohesie van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (4,5) ligt significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (6,5).

Leeftijd is het volgende aspect dat bepalend is voor het onveiligheidsgevoel in de buurt bij inwoners. Inwoners in de leeftijdscategorie 15-29 jaar voelen zich het vaakst onveilig in de buurt (37%), 45-plussers geven aan minder vaak dergelijke gevoelens van onveiligheid te ervaren.

Als derde speelt de ervaren sociale overlast in de buurt een rol in het ervaren gevoel van onveiligheid. Inwoners die veel sociale overlast ervaren, voelen zich vaker onveilig (55%) dan inwoners die (bijna) geen sociale overlast ervaren (11%).

De ervaren persoonlijke weerbaarheid van inwoners is ook een factor die invloed heeft op de onveiligheidsgevoelens van inwoners van Merenwijk. Elke punt lager op de schaalscore betekent een toename van de kans dat een bewoner zich wel eens onveilig voelt in de buurt. Hierdoor is de gemiddelde schaalscore persoonlijke weerbaarheid van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (5,7) significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (6,4).

Als laatste hangt slachtofferschap van traditionele criminaliteit samen met het onveiligheidsgevoel in de buurt onder inwoners van Merenwijk. Ruim een derde (35%) van de inwoners die slachtoffer zijn geweest van traditionele criminaliteit in Merenwijk voelen zich wel eens onveilig in de buurt, onder inwoners die geen slachtoffer zijn geweest is dit 14 procent.

Tabel 8 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Merenwijk

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale cohesie	Schaalscore (0-10)	6,5	4,5	295
2. Leeftijd	15-29 jaar	62,9%	37,1%	62
	30-44 jaar	77,2%	22,8%	57
	45-59 jaar	90,3%	9,7%	72
	60 jaar en ouder	90,4%	9,6%	104
3. Sociale overlast	(bijna) geen overlast	89,4%	10,6%	246
	Zelf veel overlast	44,9%	55,1%	49
4. Weerbaarheid	Schaalscore (0-10)	6,4	5,7	295
5. Traditionele criminaliteit	Geen slachtoffer	86,4%	13,6%	235
	Wel slachtoffer	65,0%	35,0%	60

Binnenstad-Zuid

In Binnenstad-Zuid ervaart 14 procent van de bewoners wel eens onveiligheidsgevoelens in de buurt. In deze wijk spelen drie factoren een rol in de onveiligheidsgevoelens van inwoners. Als eerste het ervaren van sociale overlast in de buurt; inwoners die zelf veel sociale overlast ervaren, voelen zich ook vaker onveilig, een derde heeft deze gevoelens wel eens in de eigen buurt. Onder de inwoners die geen sociale overlast ervaren is dit 7 procent.

Als tweede hangt de waardering voor fysieke voorzieningen samen met de hoeveelheid ervaren onveiligheidsgevoelens in de buurt. Bewoners met een lagere schaalscore voor fysieke kwaliteit hebben een grotere kans dat zij zich wel eens onveilig voelen in de buurt. Hierdoor is de gemiddelde schaalscore voor fysieke kwaliteit van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (6,1) significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (7,0).

Het laatste aspect is verkeersoverlast. Twee op de tien inwoners die zelf veel verkeersoverlast ervaren, voelen zich wel eens onveilig in de buurt. Onder de inwoners die (bijna) geen overlast ervaren is dit 10 procent.

Tabel 9 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Binnenstad-Zuid

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale overlast	(bijna) Geen overlast	93,1%	6,9%	173
	Zelf veel overlast	67,9%	32,1%	56
2. Fysieke voorzieningen	Schaalscore (0-10)	7,0	6,1	229
3. Verkeersoverlast	(bijna) geen overlast	89,6%	10,4%	164
	Ervaart zelf veel overlast	80,0%	20,0%	65

Stevenshof

Een op de acht (13%) inwoners van Stevenshof voelen zich wel eens onveilig in de buurt. De drie belangrijkste aspecten die met onveiligheidsgevoelens in de buurt samenhangen zijn in Stevenshof: sociale overlast, geslacht en tevredenheid over de gemeentelijke aanpak op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.

Inwoners die veel sociale overlast ervaren, voelen zich ook vaker onveilig in de buurt (44%) dan inwoners die zelf (bijna) geen overlast ervaren (6%).

Daarnaast voelen vrouwen zich vaker onveilig dan mannen (19% t.o.v. 7%).

Wanneer inwoners minder tevreden zijn over de gemeentelijke aanpak op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in de buurt, voelen ze zich ook vaker onveilig in de buurt. Bijna vier op de tien inwoners die zeer ontevreden zijn over deze aanpak (37%) voelen zich ook wel eens onveilig in de buurt. Van de inwoners die tevreden zijn over deze aanpak, voelt slechts 4 procent zich wel eens onveilig in de buurt.

Slachtofferschap van online criminaliteit staat op de vierde plek van bepalende factoren voor onveiligheidsgevoelens in de wijk. Inwoners die het afgelopen jaar slachtoffer zijn geworden van online criminaliteit voelen zich vaker onveilig in de buurt (21% voelt zich wel eens onveilig) dan inwoners die geen slachtoffer zijn geworden van online criminaliteit in het afgelopen jaar (10% voelt zich wel eens onveilig in de buurt).

Leeftijd is de vijfde bepalende factor voor onveiligheidsgevoelens in de buurt. Inwoners tussen de 15 en 29 jaar voelen zich vaker onveilig in de buurt dan oudere inwoners. Bijna twee op de tien inwoners tussen de 15 en 29 jaar (18%) voelen zich wel eens onveilig in de buurt, in vergelijking tot 6 procent van de inwoners van 60 jaar en ouder.

Het zesde aspect dat van invloed is op de onveiligheidsgevoelens in de buurt is het vertonen van preventief gedrag. De somscore op preventief gedrag van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (2,5) is significant hoger dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (2,2). Dit betekent dat inwoners die zich vaker onveilig voelen in de buurt gemiddeld meer preventieve gedragsmaatregelen vertonen.

Als laatste is het beeld dat inwoners hebben van de ontwikkeling in de buurt in het afgelopen jaar bepalend voor het onveiligheidsgevoel. Een vijfde van de inwoners die vinden dat de buurt het afgelopen jaar achteruit is gegaan (23%) voelen zich wel eens onveilig in de buurt. Onder inwoners die voortuitgang zien is dit 18 procent. Van de inwoners die geen ontwikkeling zien, voelt 8 procent zich wel eens onveilig in de buurt.

Tabel 10 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Stevenshof

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
--	----------------	----------------------	--	---------------------

1.	Sociale overlast	(bijna) geen overlast	93,8%	6,3%	208
		Zelf veel overlast	56,4%	43,6%	39
2.	Geslacht	Man	93,3%	6,7%	134
		Vrouw	81,4%	18,6%	113
3.	Tevredenheid gemeente m.b.t. aanpak leefbaarheid en veiligheid	Zeer tevreden	100,0%	0,0%	5
		Tevreden	95,6%	4,4%	91
		Niet tevreden en niet ontevreden	86,7%	13,3%	90
		Ontevreden	75,0%	25,0%	36
		Zeer ontevreden	62,5%	37,5%	8
4.	Online criminaliteit	Geen slachtoffer	89,9%	10,1%	199
		Wel slachtoffer	79,2%	20,8%	48
5.	Leeftijd	15-29 jaar	82,2%	17,8%	45
		30-44 jaar	83,3%	16,7%	36
		45-59 jaar	84,8%	15,2%	66
		60 jaar en ouder	94,0%	6,0%	100
6.	Preventief gedrag	Somscore (0-4)	2,2	2,5	247
7.	Buurtontwikkeling	Vooruit gegaan	81,8%	18,2%	11
		Achteruit gegaan	76,8%	23,2%	56
		Geen ontwikkeling	91,9%	8,1%	173

Boerhaave

In de wijk Boerhave ervaart een op de acht wel eens overlast in de buurt. In deze wijk speelt ervaren verkeersoverlast als eerste een rol in de onveiligheidsgevoelens in de buurt. Twee vijfde van de inwoners die zelf veel overlast ervaren, voelen zich wel eens onveilig in de buurt, ten opzichte van 8 procent die (bijna) geen overlast ervaren.

Slachtofferschap van online criminaliteit is het tweede aspect dat bepalend is voor de onveiligheidsgevoelens in de buurt. Een vijfde van de inwoners die in het afgelopen jaar slachtoffer zijn geworden van online criminaliteit, ervaren onveiligheidsgevoelens in de buurt. Onder de inwoners die geen slachtoffer zijn geworden is dit 9 procent.

Discriminatie is het derde aspect dat samenhangt met onveiligheidsgevoelens in de buurt. Een vijfde van de inwoners die het afgelopen jaar slachtoffer zijn geworden van discriminatie voelt zich wel eens onveilig in de buurt. Onder de inwoners die het afgelopen jaar geen discriminatie hebben meegemaakt voelt 7 procent zich wel eens onveilig.

Een vierde aspect dat een rol speelt in de onveiligheidsgevoelens in de buurt is tevredenheid met de aanpak van de gemeente op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Inwoners die minder tevreden zijn over deze aanpak, voelen zich vaker wel eens onveilig in de buurt, dan inwoners die tevreden zijn over de aanpak van de gemeente met betrekking tot leefbaarheid en veiligheid. De helft van de inwoners die zeer ontevreden zijn met de aanpak van de gemeente

voelt zich wel eens onveilig in de buurt. Dit percentage is echter indicatief, omdat het aantal respondenten te laag is om betrouwbare uitspraken te kunnen doen (4).

Het laatste aspect dat samenhangt met onveiligheidsgevoelens in de buurt, is welvaart. Inwoners zijn gerangschikt op inkomen en ingedeeld in percentielen., lopend van de onderste 20 procent naar de bovenste 40 procent. Inwoners uit de wijk Boerhave die vallen in 1-20^e percentiel inkomens voelen zich vaker onveilig (23%) dan inwoners die vallen binnen het 61^e -100^e percentiel (6%).

Tabel 11 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Boerhaave

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Verkeersoverlast	(bijna) geen overlast	92,2%	7,8%	180
	Zelf veel overlast	78,0%	22,0%	41
2. Online criminaliteit	Geen slachtoffer	91,5%	8,5%	188
	Wel slachtoffer	78,8%	21,2%	33
3. Discriminatie	Geen slachtoffer	92,6%	7,4%	190
	Wel slachtoffer	71,0%	29,0%	31
4. Tevredenheid gemeente m.b.t. aanpak leefbaarheid en veiligheid	Zeer tevreden	100,0%	0,0%	11
	Tevreden	95,9%	4,1%	98
	Niet tevreden en niet ontevreden	83,8%	16,2%	68
	Ontevreden	66,7%	33,3%	12
	Zeer ontevreden	50,0%	50,0%	4*
5. Welvaart	1-20 percentiel	77,1%	22,9%	35
	21-60 percentiel	83,3%	16,7%	30
	61-100 percentiel	93,6%	6,4%	156

* aantal te laag om betrouwbare uitspraken over te doen, de uitkomst is indicatief

Roodenburger

In Roodenburger ervaart een significant lager deel van de inwoners overlast in de buurt in vergelijking tot het gemeentelijke gemiddelde. Een op de tien (11%) ervaart deze overlast. De drie belangrijkste aspecten in de wijk Roodenburger die van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens in de buurt zijn het ervaren van sociale overlast, discriminatie en tevredenheid over het functioneren van de gemeente met betrekking tot de aanpak van veiligheid en leefbaarheid in de buurt.

Bijna de helft van de inwoners die zelf veel sociale overlast ervaren (48%) voelt zich wel eens onveilig in de buurt. Van de inwoners die (bijna) geen sociale overlast ervaren voelt 6 procent zich wel eens onveilig in de buurt.

Ruim een derde (36%) van de inwoners uit Roodenburger die het afgelopen jaar te maken hebben gehad met discriminatie voelt zich wel eens onveilig in de buurt, tegenover 8 procent die geen slachtoffer is geworden van discriminatie.

Inwoners die tevreden zijn over de aanpak van de gemeente met betrekking tot leefbaarheid en veiligheid in de buurt voelen zich nauwelijks onveilig in de buurt, tussen de 0 en 5 procent voelt zich wel eens onveilig in de buurt. Inwoners die minder tevreden zijn over de aanpak van de gemeente, voelen zich vaker onveilig in de buurt. Van de inwoners die ontevreden zijn over de aanpak, voelen drie op de tien (29%) zich onveilig, onder inwoners die zeer ontevreden zijn is dit 71 procent.

Als laatste is de persoonlijke weerbaarheid die inwoners ervaren van invloed op het onveiligheidsgevoel in de buurt.

Elke punt lager op de schaalscore betekent een toename van de kans dat een bewoner zich wel eens onveilig voelt in de buurt. Hierdoor is de gemiddelde schaalscore persoonlijke weerbaarheid van inwoners die zich wel eens onveilig voelen in de buurt (5,3) significant lager dan die van inwoners die zich niet onveilig voelen (6,4).

Tabel 12 - Analyse verklarende factoren onveiligheidsgevoel Roodenburger

Factoren (geordend op sterkte samenhang)	Categorielabel	Geen onveilig gevoel	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt	Aantal respondenten
1. Sociale overlast	(bijna) geen overlast	94,2%	5,8%	224
	Zelf veel overlast	51,7%	48,3%	29
2. Discriminatie	Geen slachtoffer	91,8%	8,2%	231
	Wel slachtoffer	63,6%	36,4%	22
3. Tevredenheid functioneren gemeente m.b.t. aanpak leefbaarheid en veiligheid	Zeer tevreden	100,0%	0,0%	10
	Tevreden	94,8%	5,2%	115
	Niet tevreden en niet ontevreden	91,0%	9,0%	67
	Ontevreden	70,8%	29,2%	24
	Zeer ontevreden	28,6%	71,4%	7
4. Weerbaarheid	Schaalscore (0-10)	6,4	5,3	253

Bijlage A. Verklarende factoren onveiligheidsgevoelens

Voor de meeste mensen wordt onveiligheidsbeleving maar in beperkte mate bepaald door de persoonlijke angst voor slachtofferschap: zelfs bewustzijn van een daadwerkelijk hogere kans op slachtofferschap in de buurt verhoogt de persoonlijke angst niet. Eerder het tegenovergestelde gebeurt, door het ophogen van vermijdingsgedrag en het loskomen van onderbewuste, psychologische processen die het risico in de beleving neutraliseren (Spithoven, 2017).

De beleving van onveiligheid wordt veel meer bepaald door de algemene gevoelens van onveiligheid. De consequentie hiervan is dat een daling in de daadwerkelijke kans op slachtofferschap waarschijnlijk ook weinig tot geen invloed heeft op het onveiligheidsgevoel.

Algemene onveiligheidsbeleving (onveiligheidsgevoelens) wordt vaak versterkt door gevoelens van verminderde persoonlijke controle en controle van het 'probleem' door overheidsinstanties en door associatie met een bredere set maatschappelijke problemen (zoals immigratie, werkloosheid, individualisering van de samenleving). Het onveiligheidsgevoel in de buurt wordt het meest beïnvloed door de perceptie van een gebrek aan sociale cohesie, inclusief gebrek aan sociaal kapitaal en lage betrokkenheid/participatie buurtbewoners. Naarmate men zich meer bewust is van verhoogde dreiging van criminaliteit in de buurt, vertonen mensen meer vermijdingsgedrag. In combinatie met psychologische beschermingsmechanismen zorgt dit ervoor dat het totale effect van criminaliteitsdreiging op de persoonlijke beleving van onveiligheid nagenoeg neutraal is.

Al met al is er een brede set aan factoren (figuur 2.1) die een positieve én negatieve invloed kunnen hebben op de veiligheidsbeleving in een wijk. Elke hoofdfactor bestaat uit verschillende elementen. De hoofdfactor (buurt)problematiek bestaat bijvoorbeeld uit de volgende elementen (onderverdeeld naar positieve of negatieve impact):

Negatief: donkerte, armoede, crimetalk, slecht imago, intimidatie/dreiging, verkeersonveiligheid, parkeeroverlast, vuil op straat, geluidsoverlast en specifieke locaties.

Positief: bewoners weten problematiek aan te pakken, BuurtApp, afwezigheid van problematiek, bewoners spreken elkaar aan op gedrag.

Bijlage B. Interventies

Wanneer duidelijk is wat de specifieke oorzaken zijn van een verstoorde veiligheidsbeleving in de buurt, dan kunnen hier gericht acties op worden ingezet. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) hanteert hiervoor een palet van 12 factoren die zich lenen voor beïnvloeding via beleid². Vier hiervan grijpen in op directe oorzaken voor onveiligheidsgevoelens in de buurt (aankpakken onveiligheid), vier hebben een meer preventief karakter en zijn gericht op het vergroten van de weerbaarheid van de buurt (versterken veiligheid) en de laatste vier hebben meer betrekking op het vergroten van vertrouwen in de wijze van handelen van overheidsorganisaties (publiek leiderschap).

Aankpakken onveiligheid: repressief/curatief

- 1 Signaalcriminaliteit en -overlast: neem op deze problemen zichtbaar en geloofwaardig actie, voor hen die dit ervaren.
- 2 Verloedering: onderhoud en beheer, zelf doen of andere organisaties/burgers betrekken.
- 3 Onbekende anderen: (jeugdgroepen, randfiguren, gemengde wijken), de ander minder onbekend maken of bewust ingrijpen op samenstelling van de buurt.
- 4 Het gesprek: hoe wordt er door bewoners zelf over veiligheid gepraat, wat is er in de media? Probeer het gesprek bij te sturen via sleutelfiguren, introductie andere invalshoeken. Bijsturen van de (onterechte) reputatie van een buurt is evenwel lastig.

Versterken veiligheid: preventief

- 5 Sociale kwaliteit: het sociaal kapitaal of de sociale cohesie in de buurt is iets om zuinig op te zijn, maar alleen het versterken hiervan is meestal niet de enige actie in vergroten veiligheidsgevoel in een buurt.
- 6 Invloed bewoners (training, coaching, burgerparticipatie): liggen er reële mogelijkheden om gevoel van invloed op situaties die angst inboezemen te versterken?
- 7 Inrichting gebouwde omgeving: ondersteunt omgeving gewenste sociale interactie en reduceert het de kans op ongewenste? Is er overzicht? Hoe is de toegankelijkheid en uitstraling?
- 8 Vertrouwenwekkend toezicht: passend maken voor situatie in vorm, inzet, bevoegdheden, aansluiting bij bewoners en verbinding met politie.

Publiek leiderschap: communicatie

- 9 Kwaliteit van de aanpak: organisaties in veiligheidszorg zijn high impact, gebrek aan kwaliteit in aanpak (samenwerking, afspraken, fouten) heeft sterke doorwerking in wantrouwen.
- 10 Reactie op schokkende incidenten: strategie nodig voor nazorg op meerdere niveaus, individu-omgeving-samenleving.

² <https://hetccv.nl/onderwerpen/veiligheidsbeleving/actie/de-tafel-van-12/>

- 11 Invoelend vermogen en leiderschap: rust, empathie en daadkracht. Openstaan voor gevoel van burgers is niet hetzelfde als klakkeloos overnemen en bevestigen. Ook duidelijk kunnen maken waarom actie niet gewenst is als gevoel en feiten ver uiteen liggen.
- 12 Communicatie: het CCV hanteert 10 vuistregels voor communicatie over veiligheidsbeleving, basis is dat mate van zichtbare actie overeenstemt met probleembesef bij publiek. Zichtbare actie op iets wat niet als probleem wordt ervaren, kan onveiligheidsgevoel vergroten; niet-zichtbare actie op iets wat als probleem wordt ervaren kan zorgen voor frustratie over gebrek aan controle.

